

Gáspár Anna Éva Osztályképe A Zsidó Gimnáziumban

Ez egy osztálykép a Zsidó Gimnázium negyedik osztályában. Csak az osztályfőnök van a képen a tanárok közül. Én a leghátsó sorban állok, emlékszem, egy padra állítottak fel, jobbról a negyedik vagyok. Azt hiszem, egyik osztálytársnőmet sem ismerném meg. Nemrég még tudtam a névsort, de most már nem tudnám elmondani. A képet fényképész készítette, fizetni kellett érte. Én zsidó iskolába jártam, azt megkövetelte nagyapám. Ő vitt el először az iskolába. Bejött [Nagy]Váradra, elvitt az iskolába. Négy elemi és négy gimnáziumot jártam ott, annyi volt összesen a lányoknak. Az iskolában éppúgy, mint most, dolgozatokat írtunk, vizsgáztunk, sőt még bevezették a kíséretségit is. Én például kíséretségiztem a negyedik gimnáziumból az ötödik gimnáziumba, és a negyedik elemiből az első gimnáziumba is felvételiztünk. Megmondom őszintén, elég jó tanuló voltam. A negyedik gimnáziumig mindig kaptam diplomát. Jó tanuló, szóval lelkiismeretes voltam, megtanultam a leckét, ha kellett, ha nem kellett. Én nem tudtam úgy elmenni az iskolába, hogy ne tanuljak, és ne olvassam át azt a leckét. Nehezünkre esett a román nyelv, ez az igazság. Például az utcán egy tábla csak románul volt kitéve. A zsidó iskolában is a folyosón ki volt írva: 'Vorbiti numai româneste!' (Csak románul beszéljete!). Hát dehogy beszéltünk mi románul? s a tanárok is kötelezve voltak, hogy románul beszéljenek. S volt az Ida néni, a történelemtanár, aki nagyon rosszul beszélt románul, és tett egy őrt az ajtóhoz, hogy nézze, hogy nem jön senki a folyosón: 'Szóljál, fiam, ha jön valaki!' -- és akkor mesélt történelmet. Tátott szájjal hallgattuk. De ha románul kellett, akkor vette a könyvet, és felolvasta a könyvből. Ha jókedvében találtuk: 'Ida néni, tetszik mesélni?' -- akkor mesélt. Szerelmes volt Napóleonba. Ő, mindenről mesélt, már idősebb nő volt, és úgy látszik, az igazgató nem akarta kitenni azért, mert nem tud románul. Ragyogó nőszemély volt, ragyogó. Szegény Ida néni. De a leckét románul kellett megtanulni. Magyar nyelven nem tanultunk semmit a világon. Aztán tanultunk mi, kérem, franciát, latint, németet. A franciát kezdtük harmadikban, a németet ötödikben, a latint, azt hiszem, elsőben. Borzasztó nagy súlyt fektettek akkor a latinra, nagyon komoly tantárgy volt a latin nyelv. A zsidó iskolában tanultunk héber nyelvet hittanórán, de nem tudok már semmit. Én nem tanultam meg héberül. Tudom, Leichmann tanár volt a hittanárunk, és annyit bosszankodott szegény, mert nem akartunk tanulni.

Imádkozni tanultunk, a héber betűket és zsidó történelmet tanultuk. Majdnem minden nap volt óránk szegény Leichmann-nal. A zsidó iskolában nem tapasztaltam antiszemitizmust, pedig voltak román tanárnőink. Ott nem éreztük. Ezzel szemben nekem borzasztóan fájt, ami akkor történt, amikor bekerültem az Orsolyába. Az Orsolya egy magyar katolikus rend volt. Ott nagyon sok bukaresti volt, és nem értettem, hogy kerültek a bukaresti lányok pont [Nagy]Váradra, ezt sose tudtam meg. Tizenöt éves voltam, a barátnőmmel együtt mentünk. Az osztályban mindenki leült, ahová tudott. Négyen ültünk a padban, egy szőke lány ült mellettem. Első nap, mikor bejött Mater Klotilda -- ő volt az igazgatónő --, mindenkit felszólított, hogy diktáljuk be, hogy honnan jöttünk, melyik iskolából, és mennyi volt a médiánk, milyen jeggyel mentünk át a felvételin, szóval ilyesmit. Kikérdezett. Mikor rám került a sor, és mondtam, hogy Gimnaziul Evreiesc [Zsidó Gimnázium] -- ez még a román világban volt [1940 előtt] --, aki ott ült mellettem, Ionescunak hívták a leánykát, felállt mellőlem az óra közben. Felállt mellőlem, és elült. Akkor az volt az érzésem, hogy pofon vágta. Ez volt az első pofon, amit kaptam. Később összeismerkedtünk az osztállyal, többek közt vele is, és bocsánatot kért. Ő azt hitte, hogy a zsidók olyanok, mint a négerek vagy mint a bennszülöttek, vagy nem tudom, hogy mit képzelt. Abban az osztályban tizenketten voltunk zsidók a harmincötéből. Soha nem éreztették velünk, hogy zsidók voltunk [Az 1938/39 és az 1939/40-es tanévet végezte az orsolyiták iskolájában. -- A szerk.].